

BRICS+ v primežu sodobnih geopolitičnih in geoekonomskih paradigem

BRICS+ in the grip of contemporary geopolitical and geoeconomic paradigms

Povzetek

V prispevku obravnavamo vzpon in širitev skupine BRICS+, s poudarkom na njeni vlogi pri reformah globalnega upravljanja in uveljavljanju multipolarnega sveta, ki naj bi po njenem mnenju bolj pravično odražal raznovrstne interese in moči na globalni ravni. Izpostavljamo, kako BRICS+ presega gospodarsko sodelovanje in se vse bolj uveljavlja kot ključni politični in varnostni akter, ki si prizadeva za prestrukturiranje mednarodnih odnosov. Poudarjeno je nasprotovanje liberalnemu unipolarizmu in zahodni hegemoniji, da bi se krepila avtonomija in vpliv držav globalnega juga. Poleg geopolitičnih in gospodarskih vidikov obravnavamo tudi novosti v finančnem sektorju, ki jih uvaja BRICS+, vključno z ustanovitvijo Nove razvojne banke in pobudami za dedolarizacije, katerih cilje je zmanjšati odvisnost od ameriškega dolarja v mednarodnih finančnih transakcijah. Ob tem se skupina BRICS+ spoprijema s kompleksnimi izzivi usklajevanja nacionalnih politik in ohranjanja notranje kohezije, ki so ključni za ohranjanje dolgoročne uspešnosti ter vpliva skupine.

Ključne besede: *multipolarni svet, dedolarizacija, globalno upravljanje, BRICS+, mednarodni odnosi, geopolitična dinamika, ofenzivni realizem.*

Abstract

This paper discusses the rise and expansion of the BRICS+ group, focusing on its role in reforming global governance and establishing a multipolar world which, in its view, more fairly reflects the diverse interests and powers at the global level. The paper highlights how BRICS+ transcends economic cooperation, increasingly establishing itself as a key political and security actor striving to

restructure international relations. There is an emphasis on the opposition to liberal unipolarity and Western hegemony in order to strengthen the autonomy and influence of the countries of the Global South. In addition to the geopolitical and economic aspects, the paper addresses innovations in the financial sector introduced by BRICS+, including the establishment of the New Development Bank and initiatives for de-dollarization, which aim to reduce dependence on the US dollar in international financial transactions. There are challenges within the BRICS+ group, however, such as coordinating national policies and maintaining internal cohesion, which are crucial for maintaining the group's long-term success and influence.

Key words: *multipolar world, de-dollarization, global governance, BRICS+, international relations, geopolitical dynamics, offensive realism.*

1 Uvod

Svetovni red se v mednarodnih odnosih redko spreminja. Države z vodilno vlogo si prizadevajo za ohranjanje trenutnega stanja, saj težnje po spremembi svetovnega reda pogosto spremljajo krize in vojne. Kljub temu se svet nenehno spreminja glede na porazdelitev moči, tehnološki razvoj, ekonomsko in finančno strukturo, družbene izzive, vrednote in ideale. Stabilnost svetovnega reda je v spreminjajočem se svetu predvsem odvisna od sposobnosti upravljanja sprememb in reform na teh področjih.

V začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja je na temeljih liberalne hegemonije nastal unipolarni svetovni red. Danes smo priča dogajanjem, ki kažejo na vzpostavitev novih močnih središč v mednarodnih odnosih. Vedno več držav globalnega juga zavrača zahodni liberalni univerzalizem in hegemonijo ter si prizadeva za vzpostavitev multipolarne ureditve. Skupina BRICS (Brazilija, Rusija, Indija, Kitajska in Južna Afrika), ki se je v letu 2024 razširila v BRICS+, ima ključno vlogo pri ustvarjanju nove paradigme svetovnega upravljanja. Prizadeva si za vzpostavitev pravičnejšega mednarodnega reda, ki bi presegel kolonialne vzorce dominacije in odvisnosti, ki so po njenem mnenju povzročili neravnovesja v mednarodnih odnosih. Njen interes je pridobiti več moči in posledično večji vpliv na sprejemanje odločitev, ki bi vplivale na globalno gospodarstvo, politiko in mednarodne odnose. Prizadeva si za reforme v mednarodnem sistemu, ki bi ji omogočile bolj uravnoteženo zastopnost v svetovnem upravljanju.

V prispevku obravnavamo različne vidike skupine BRICS+ s poudarkom na njenem razvoju, rastočem vplivu na svetovno gospodarstvo in prizadevanjih za spremembo svetovne ureditve, pa tudi na večplastnih dinamikah in izzivih znotraj skupine. Posebno pozornost posvečamo nedavnim širitvam BRICS+, namenu in ciljem skupine glede prihodnjega razvoja ter posledicam za globalno varnost, politiko in ekonomijo. Prispevek temelji na rabi kombinacije kvalitativnih metodoloških pristopov, da bi zajel celovit vpogled v kompleksnost in dinamiko skupine BRICS+ ter njen vpliv na svetovni red. Analizo in razumevanje vloge ter vpliva BRICS+ v multipolarnem svetu smo opravili s teoretičnim okvirom ofenzivnega realizma kot ene izmed smeri neorealizma v mednarodnih odnosih. Deskriptivno analizo smo izvedli za pregled zgodovine in razvoja BRICS+, vključno s širitvijo skupine, njenimi nameni in cilji, strukturami in ključnimi iniciativami. Za razumevanje ekonomskega vpliva BRICS+ na globalno gospodarstvo smo uporabili analizo ekonomskih indikatorjev, ki prikazujejo ekonomsko moč in vpliv BRICS+.

2 Teorije mednarodnih odnosov – ofenzivni realizem

Raziskali bomo teorijo ofenzivnega realizma v povezavi z mednarodnimi odnosi in osvetlili, kako ta teorija pojasni dinamiko pomembnosti in vloge skupine BRICS+ v mednarodnih odnosih. Posebno pozornost bomo namenili integraciji teoretičnih konceptov z dejanskimi primeri aktivnosti in politik, ki jih izvaja skupina BRICS+.

2.1 Opredelitev teorije ofenzivnega realizma v povezavi z BRICS+

Teorijo strukturnega realizma oziroma neorealizma je v mednarodnih odnosih opredelil Waltz. Poudarja konkurenco in tekmovanje med državami v anarhičnem mednarodnem sistemu, v katerem se država osredotoča na znotrajdržavne in naddržavne akterje oziroma na strukturo mednarodne skupnosti. Z drugimi besedami, strukturni realizem se usmerja na prizadevanja držav za pridobitev moči kot osrednjega elementa, ki vpliva na njihov položaj v mednarodnem sistemu (Waltz, 1979). Znotraj strukturnega realizma delujeta dve teoretični smeri: ofenzivni in defenzivni realizem. Za namen prispevka nas bo bolj kot defenzivni zanimal ofenzivni realizem, ki poudarja, da mednarodna struktura ustvarja močno željo po konkurenčnih (tekmovalnih) politikah. Zaradi negotovosti, ki jih takšno tekmovanje prinaša, države za doseganje svoje varnosti posegajo po strategijah samopomoči, dominance in maksimiranja moči.

Mearsheimerjeva opredelitev ofenzivnega realizma ponuja obsežen okvir za analizo mednarodnih odnosov, ki se osredotoča na nenehno tekmovanje za moč med državami v anarhičnem mednarodnem okolju in na omejitve, ki jih prinaša liberalni (na pravilih temelječ) unipolarni mednarodni red. Ker države nikoli ne morejo biti popolnoma prepričane o namerah drugih držav, jih anarhična narava mednarodnega sistema spodbuja k tekmovanju za moč kot načinu zagotavljanja lastne varnosti. To tekmovanje ustvarja varnostno dilemo, kjer lahko povečanje moči ene države povzroči, da jo druge države dojemajo kot grožnjo, kar vodi v nadaljnje oboroževanje. Ofenzivni realizem trdi, da je končni cilj vsake velike sile postati regionalni hegemon, saj je to najboljši način za zagotavljanje varnosti (Mearsheimer, 2019). Podobno o tem fenomenu razpravlja tudi Toft, da teorija ofenzivnega realizma v mednarodnih odnosih predstavlja ključno nadgradnjo Waltzevega strukturnega realizma. Poudarja, da ofenzivni realizem daje učinkovite odgovore na vprašanja o agresivnih strategijah držav, ki jih te sprejemajo kot racionalne odzive na strukturne značilnosti mednarodnega sistema. Ofenzivni realizem izhaja iz predpostavke, da deluje mednarodni sistem v stanju anarhije, v kateri ni višje avtoritete, ki bi lahko zagotavljala red in varnost med državami. To pomanjkanje centralne avtoritete vodi v stanje, v katerem morajo države same skrbeti za svojo varnost. Poleg tega teorija poudarja, da države delujejo kot racionalni akterji, ki strateško uveljavljajo svoje interese. To vključuje ocenjevanje okolja, potencialnih groženj in možnosti za povečanje lastne moči. Posledično se države nenehno ukvarjajo s tekmovanjem za moč (Toft, 2005).

Skladno s teorijo ofenzivnega realizma države uporabljajo različne strategije za povečanje svoje moči, vključno z vojno, izsiljevanjem in prevarami. Teorija poudarja tudi pomen zavezništev in strateškega sodelovanja za uravnoteženje groženj in izboljšanje varnosti. Kljub temu da Mearsheimer priznava pomembnost ekonomskega in diplomatskega instrumenta moči, posebej poudarja ključni pomen vojaškega instrumenta moči. Meni, da vojaška premoč omogoča državam obrambo lastnih interesov in odvrčanje potencialnih agresorjev oziroma ohranjanje *statusa quo*. (Mearsheimer, 2019). Ofenzivni realizem se opira na ključne elemente moči države. Moč države povezuje z materialnimi sposobnostmi države. Ključne so ekonomija, velikost prebivalstva in vojaške zmogljivosti. Za zagotavljanje stabilnosti in preprečevanje konfliktov pa je ključno razumevanje dejanskega stanja. Skladno s to teorijo je v mednarodnih odnosih pomembno delovati v smeri uravnoteženja moči, da se prepreči prevelika polarizacija in se tako zagotovi bolj trajnostni mednarodni red (Toft, 2005).

V luči ofenzivnega realizma se lahko razvoj skupine BRICS+ obravnava kot orodje, s katerim njene članice krepijo svojo moč v mednarodnih odnosih za povečanje svojega globalnega vpliva in za uravnoteženje moči zahodnih držav, zlasti držav skupine G7 in Nata. BRICS+ tako obravnavamo kot strateški odziv na to, kako skupina zaznava grožnjo zahodne hegemonije (vključno z ekonomskim, političnim in vojaškim nadzorom svetovnih virov in trgov). Države BRICS+ si prizadevajo za diverzifikacijo svojih zavezništev in okrepitev medsebojnega gospodarskega ter političnega sodelovanja, da bi vzpostavile protiutež zahodni hegemoniji in izboljšale svojo moč v mednarodnih odnosih.

2.1.1 Prihodnost v mednarodnih odnosih z vidika ofenzivnega realizma

Mearsheimer v okviru svojih znanstvenih spoznanj napove propad liberalnega (na pravilih temelječega) unipolarnega mednarodnega reda in razpravlja o prihodnosti mednarodnih odnosov po omenjenem propadu. Po njegovem mnenju je liberalizem obsojen na propad zaradi svojih temeljnih pomanjkljivosti, kot so težave pri širjenju načel in vrednot liberalne demokracije ter procesov demokratizacije, vplivu nacionalizma in dinamiki moči med velikimi silami. Napoveduje, da bo prihodnost v mednarodnih odnosih temeljila na realističnih načelih in se oblikovala na načelu multipolarnosti. Njegova analiza predvideva, da bo intenzivno varnostno tekmovanje med ZDA in Kitajsko osrednja značilnost mednarodnih odnosov v 21. stoletju. Prihodnost v mednarodnih odnosih bo zaznamovana s tekmovalnostjo za pridobivanje moči držav, zato se bo močno povečala potreba po upravljanju sodelovanja med velikimi silami. Zametki multipolarnega svetovnega reda se že kažejo v vzponu Kitajske in obnovljeni moči Rusije. (Mearsheimer, 2019.)

3 Razvoj, širitev, namera in cilji BRICS+

3.1 Ustanovitev BRIC

Kratika BRIC izvira iz leta 2001, ko je ekonomist O'Neill iz družbe Goldman Sachs v svojem poročilu napovedal obetavno rast gospodarstev Brazilije, Rusije, Indije in Kitajske. Te države so že takrat predstavljale pomemben delež svetovne proizvodnje in prebivalstva. Skupina BRIC je bila formalno ustanovljena leta 2006 kot združenje štirih velikih, hitro rastočih gospodarstev, da bi spodbujala dialog in sodelovanje med članicami na področjih gospodarskega razvoja in političnega vpliva. Prvo srečanje voditeljev držav BRIC je potekalo julija 2006 v

Sankt Peterburgu v Rusiji, ob robu informativnega vrha skupine G8. V septembru istega leta se je skupina na prvem srečanju zunanjih ministrov BRIC, ki je potekalo ob robu splošne razprave skupščine ZN v New Yorku, uradno preimenovala v BRIC. Na prvem vrhu BRIC, ki je bil 16. junija 2009 v Rusiji, so države utrdile svoje namere sodelovanja na ekonomskem, političnem in varnostnem področju. Leta 2010 sta bili v Braziliji izraženi potreba in pripravljenost za širitev skupine (Fastepo, 2024).

Leta 2011 se je na letnem srečanju skupine BRIC, ki je potekalo na Kitajskem, uradno pridružila Južna Afrika, zaradi česar se je skupina preimenovala v BRICS. To širitev je motivirala želja po večjem zastopanju Afrike v mednarodnih gospodarskih in političnih razpravah. Na tem vrhu so udeleženci razpravljali in utemeljili željo po oblikovanju nove svetovne ureditve ter zaveznitva med državami globalnega juga. Leta 2012 so na srečanju v Indiji opredelili partnerstvo BRICS kot pomemben dejavnik za krepitev svetovne varnostne stabilnosti in splošne blaginje. (Fastepo, 2024.)

3.2 Ustanovitev Nove razvojne banke in Sporazum o pogojnih rezervah

Leta 2013 so voditelji BRICS na srečanju v Južni Afriki sprejeli odločitev o ustanovitvi nove finančne institucije, ki bi delovala neodvisno od Svetovne banke in Mednarodnega denarnega sklada. Banko so poimenovali NDB (*New development bank*; Nova razvojna banka – NRB). Uradno je bila ustanovljena leta 2014 na šestem vrhu BRICS v Fortalezi v Braziliji. Njen glavni namen je podpora projektom, ki spodbujajo gospodarski in trajnostni razvoj, gradnjo prometne infrastrukture, razvoj kmetijstva in čiste energije v državah članicah BRICS+ in drugih državah v razvoju. Banka, ki ima sedež v Šanghaju, je zasnovana tako, da krepi sodelovanje med državami BRICS+ in dopolnjuje prizadevanja večstranskih ter regionalnih finančnih institucij za globalni razvoj, prispevajoč k skupnim zavezam za doseg cilja močne, trajnostne in uravnotežene rasti. Vsaka ustanovna članica ima v NRB enak delež, tj. 20 odstotkov. V letu 2015 so v Rusiji opredelili, da bo banka izdajala kredite v lokalnih valutah držav članic, s čimer se zmanjšuje odvisnost od ameriškega dolarja in krepi finančna suverenost držav BRICS (Global development policy center, 2021).

Leta 2015 so države BRICS podpisale Sporazum o pogojnih rezervah (SPR), finančni mehanizem, zasnovan za zaščito in stabilnost v času globalnih likvidnostnih pritiskov. Sporazum deluje kot alternativa Mednarodnemu denarnemu skladu (MDS) in članicam BRICS zagotavlja dodatno likvidnost

ter finančne vire ob finančnih težavah. Namen sporazuma je okrepiti finančno stabilnost članic s hitrim in učinkovitim dostopom do finančnih sredstev v kriznih situacijah (Global development policy center, 2021). Paulo Nogueira Batista podrobno opisuje finančne mehanizme BRICS, ki vključujejo začetno skupno zavezo v višini 100 milijard ameriških dolarjev. Ta sredstva so razdeljena med članice tako, da Kitajska prispeva 41, Indija, Brazilija in Rusija vsaka po 18, Južna Afrika pa 5 milijard ameriških dolarjev. Glavni cilji teh mehanizmov so zagotavljanje finančne podpore prek instrumentov likvidnosti in previdnostnih ukrepov, obravnavanje kratkoročnih pritiskov na plačilne bilance ter prispevek k svetovni finančni stabilnosti. S temi koraki BRICS dopolnjuje trenutne mednarodne monetarne in finančne ureditve, kar utrjuje njihovo vlogo kot pomembnega igralca v globalnem finančnem sistemu (Batista, 2022).

3.3 Preoblikovanje v BRICS+

Od leta 2021 se BRICS usmerja k nadaljnji širitvi skupine z vključitvijo novih članic. Ta pristop odraža željo po ustvarjanju bolj vključujoče in reprezentativne globalne platforme. Leta 2023 so na vrhu v Južni Afriki izvedli pomembno razpravo o širitvi BRICS v BRICS+. Sklep te razprave je bila objava o nameri sprejema novih držav članic v začetku leta 2024, vključno z Iranom, Egiptom, Etiopijo, Savdsko Arabijo, Argentino in Združenimi arabskimi emirati. To kaže na geografsko in politično diverzifikacijo skupine (Fastepo, 2024). Strateški pomen širitve BRICS+ je poudarjanje namena skupine, da postane močnejši globalni igralec z večjo gospodarsko in politično težo. Vendar pa je prišlo do zapletov. Argentina je po izvolitvi nove vlade spremenila svojo namero glede pridružitve, Savdska Arabija pa je najprej uradno napovedala svojo pridružitve, nato pa sporočila, da uradno še ni članica. Pridružitve Savdske Arabije je zaradi globalno pomembnih strateških implikacij povzročila velik nemir na diplomatskem področju, saj v ozadju poteka boj velesil, zlasti ZDA za pridobitev vpliva nad Savdsko Arabijo (Lu, 2023).

Oktobra 2024 bo v Rusiji potekalo letno srečanje BRICS+, ki se napoveduje kot prelomno in zgodovinsko. Na dnevnem redu srečanja bodo teme, ki odražajo ambicije skupine za nadaljnjo konsolidacijo in širitev vpliva v mednarodnih odnosih. Med glavnimi točkami razprave bodo:

1. **Oblikovanje skupne valute BRICS+.** Razprava o možnosti uvedbe skupne valute, ki bi bila vezana na zlato in bi okrepila gospodarsko suverenost članic in zmanjšala njihovo odvisnost od ameriškega dolarja.

2. **Nova širitev BRICS+.** Pregled prošelj za pridružitve, ki jih je podalo več kot 40 držav globalnega juga, kar kaže na naraščajoče zanimanje za pridružitve.
3. **Uporaba lokalnih valut v medsebojni trgovini.** Predlogi za spodbujanje uporabe nacionalnih valut v trgovini med članicami, kar bi lahko bil vmesni korak pred uvedbo skupne valute.
4. **Izboljšanje sodelovanja na ekonomskem področju.** Okrepitev vloge in moči Nove razvojne banke, ki bi postala še bolj resna alternativa Svetovni banki in Mednarodnemu denarnemu skladu. Razprava bo obsegala tudi povečanje sodelovanja v digitalni ekonomiji in kibernetiki varnosti.
5. **Ustanovitev stalne komisije za transport.** Komisija bi bila zadolžena za promocijo in razvoj logistike znotraj BRICS+, kar bi olajšalo trgovino in izmenjavo med državami članicami.
6. **Raziskave v vesolju.** Predlog za vzpostavitev skupnih vesoljskih zmogljivosti med državami BRICS+, kar bi spodbudilo tehnični in znanstveni napredek.
7. **Socialno-ekonomski izzivi.** Osredotočanje na zmanjševanje revščine, izboljšanje zdravstvenega varstva, izobraževanje, boj proti neenakosti in nezaposlenosti.

To srečanje bo ključno za določitev prihodnje smeri BRICS+, saj bodo odločitve, sprejete na tem vrhu, neposredno vplivale na globalno politično in ekonomsko dinamiko (Fastepo, 2024).

3.4 Namera, strateški cilji, načela BRICS+ in širitve

Nizhnikaua raziskuje, kako Rusija uporablja BRICS+ kot ključno komponento strategije, zlasti v obdobju napetih odnosov z Zahodom. Avtor pojasnjuje, da Rusija skozi BRICS+ spodbuja vzpostavitev novih partnerstev s državami globalnega juga, da bi vzpostavila večplastne mednarodne odnose. Meni, da je ruski strateški cilj preoblikovati svetovni red z razvojem alternativnih centrov globalnega upravljanja, ki bi podpirali koncept multipolarnega sveta, s tem pa zmanjšali prevlado Zahoda in preoblikovali svetovni red, v katerem bi pomembno vlogo igrali akterji z globalnega juga (Nizhnikaua, 2024).

Za dosego takega strateškega cilja države članice BRICS+ izvajajo ključne politike: povečanje mednarodne trgovine med državami članicami skupine, trgovanje med državami članicami skupine v lokalnih valutah, aktivno izvajanje procesa

dedolarizacije, vzpostavitev alternative sistemu SWIFT v mednarodni trgovini in mednarodnih finančnih transakcijah, nadaljevanje širitve članstva BRICS+, povečanje neodvisnosti od ekonomskih in finančnih sankcij Zahoda in povečanje bogastva in kupne moči v državah BRICS+ (Global perspectives, 2023).

BRICS+ se torej aktivno zavzema za reforme globalnega upravljanja zaradi boljše zastopanosti in večjega vpliva v mednarodnih finančnih in političnih institucijah. Primer je prizadevanje za izvedbo reforme Varnostnega sveta Združenih narodov, s čimer si prizadevajo za večjo reprezentativno zastopanost, kar bi omogočilo bolj uravnoteženo odločanje in večji vpliv na globalno politiko (Asif, 2023). Spodbuja uporabo napredne tehnologije za pospeševanje inovacij in industrijskega razvoja, s posebnim poudarkom na digitalni ekonomiji, tehnologijah čiste energije in visokotehnološkem sektorju. Investira v izobraževanje in usposabljanje ter podpira inovativno gospodarstvo, pri čemer si prizadeva za izmenjavo znanja in strokovnjakov med članicami (Global perspectives, 2023). Skupina BRICS+ si s strateško širitvijo prizadeva povečati svoj gospodarski vpliv z vključevanjem držav, ki so ključni proizvajalci surovin in imajo geostrateško pomembne lokacije. Primer takega pristopa je vključitev Egipta, ki leži ob Sueškem prekopu, eni od ključnih svetovnih trgovskih poti. Ta strategija ne samo da omogoča BRICS+ boljši dostop do ključnih virov, temveč tudi izboljšuje logistične povezave in trgovinske tokove, kar nadalje krepi gospodarski položaj in vpliv skupine na globalni ravni (Global perspectives, 2023).

Poseben poudarek namenjajo krepitvi izmenjav med ljudmi, saj to področje vidijo kot ključno za razvoj tesnejšega sodelovanja na področjih kulture, športa, izobraževanja in medijev. Cilj je poglobiti medsebojno razumevanje in spodbujati prijateljstvo med prebivalci držav BRICS+. Pristop ne le spodbuja duha odprtosti in vključevanja, temveč tudi omogoča medsebojno učenje, kar krepi socialne in kulturne vezi med članicami. S takšno strategijo BRICS+ podpira idejo, da je za trajnostno in učinkovito mednarodno sodelovanje treba graditi na trdnih temeljih medosebnih odnosov in skupnih razumevanj. (Global perspectives, 2023).

3.5 Nasprotovanje neokolonializmu

Po mnenju držav BRICS+ so zahodne globalne liberalne neokolonialne gospodarske institucije v preteklosti ovirale razvoj in rast držav v razvoju (držav globalnega juga). Še vedno namreč prevladuje percepcija trpljenja zaradi izkoriščanja njihovih naravnih in človeških virov ter zatiranje lokalnih kultur

in gospodarstev. Kolonializem je pustil globoko sled na političnih, kulturnih in družbenih strukturah v teh državah, vključno z vprašanji identitete, jezika in izobraževanja. Države BRICS+ tako še vedno razumejo neenakost kot posledico kolonialne preteklosti. Zato si prizadevajo za zmanjšanje odvisnosti od omenjenih institucij (Fastepo, 2024).

4 Vidik moči BRICS+

Skladno s teorijo ofenzivnega realizma v mednarodnih odnosih sta ekonomska moč in število prebivalcev ključna elementa moči države. Z analizo teh dveh dejavnikov bomo osvetlili, kako se države BRICS+ uvrščajo v globalni kontekst moči v prvi polovici leta 2024.

4.1 Analiza demografskih podatkov za države BRICS+ v prvi polovici leta 2024

Države BRICS+ imajo skupaj več kot tri milijarde prebivalcev, kar je približno 45 odstotkov svetovnega prebivalstva. Demografska slika podrobneje:

- **Indija** je trenutno najbolj naseljena država v skupini BRICS+, s skoraj 1,43 milijarde prebivalcev, kar je skoraj 18 % svetovnega prebivalstva. Z rastjo 0,81 % letno poudarja svoj demografski in potencialni ekonomski vpliv.
- **Kitajska** ima skoraj enako število prebivalcev kot Indija, vendar pa njen rahli upad prebivalstva (-0,02 %) kaže na demografske izzive.
- **Brazilijska** in **Rusija** predstavljata pomembne regionalne sile v Latinski Ameriki in Evraziji. Brazilija z več kot 216 milijoni prebivalcev še vedno opaja rast, medtem ko Rusija s 144 milijoni prebivalcev opaja rahel upad.
- **Egipt** in **Etiopija** sta ključni državi v Afriki z močno rastjo prebivalstva. Etiopija, z najvišjo rastjo med navedenimi državami (2,55 % letno), in Egipt, z 1,56 % rastjo letno, poudarjata svoj vpliv in potencial v afriškem kontekstu.
- **Iran**, **Južna Afrika** in **Združeni arabski emirati** dodatno prispevajo k raznovrstnosti in razširjenosti BRICS+. Iransko in južnoafriško prebivalstvo opaja stabilno rast, medtem ko so Združeni arabski emirati manjša, vendar strateško pomembna država zaradi svoje geografske lege in gospodarskega vpliva.

S poudarkom na teh demografskih trendih BRICS+ izkazuje potencial za prihodnjo gospodarsko rast in vpliv v mednarodnih odnosih. V povezavi z

ofenzivnim realizmom lahko uporabi svojo številčnost in rast prebivalstva kot strateško prednost v prizadevanjih za večji vpliv na globalni ravni (Worldometer, 2024).

4.2 Ekonomska moč BRICS+

Caballero analizira ekonomsko konkurenčnost držav BRICS+ za januar 2024. Poudarja, da predstavljajo 33 % svetovnega bruto družbenega proizvoda in imajo pomembno vlogo v svetovni proizvodnji nafte. Pri tem razkriva tudi pomembne trende v rasti premoženja držav BRICS+ od leta 2013 do leta 2023, kjer sta Kitajska in Indija izstopali s svojo impresivno rastjo. Skupna rast premoženja za BRICS+ je v tem obdobju znašala 54 %, kar kaže na znatno povečanje kupne moči in bogastva teh držav na globalni ravni. Ta trend je pomemben pokazatelj ekonomskega vzpona držav BRICS+ in njihove vse večje vloge v svetovni ekonomiji (Caballero, 2024).

Glede na rast BDP v letu 2023 so največje države BRICS+ pokazale robustno ekonomsko rast. Indija je vodila s 7,8 % rastjo, sledijo Kitajska s 5,2 %, Iran s 4,7 %, Rusija s 3,6 %, Združeni arabski emirati s 3,4 % in Brazilija z 2,9 %. Te številke kažejo na dinamičen ekonomski napredek, ki ga dosegajo države BRICS+ (IMF, 2024).

4.3 Vpliv na globalni finančni sistem in proces dedolarizacije

Od leta 1944, ko je bil sklenjen Brettonwoodski sporazum, se je večina globalne trgovine opravljala v ameriških dolarjih, s čimer je ta valuta postala prevladujoča na svetovnem trgu. Po prekinitvi zlatega standarda leta 1971, ko dolar ni bil več neposredno vezan na zlato, so se pojavili številni, vendar neuspešni poskusi zamenjave z alternativnimi valutami v mednarodni trgovini; prizadevanja držav, kot sta Libija in Irak, so bila neuspešna. Poskusi Rusije za približevanje evroatlantskim strukturam v začetku 21. stoletja niso bili uspešni. Po državnem udaru v Ukrajini leta 2014 in ruski aneksiji Krima je v Ukrajini izbruhnila vojna, kar je Rusijo spodbudilo k sprejetju politike ekonomske in finančne neodvisnosti od Zahoda. V Rusiji pod Putinovim vodstvom liberalna paradigma ni uspela. Rusija je svojo nacionalno varnostno strategijo opredelila skozi prizmo realizma. Izkoristila je BRICS kot platformo za krepitev sistema, ki je neodvisen od zahodnega vpliva (Diesen, 2024).

Kot odziv na vojno v Ukrajini so ZDA in EU uvedle obsežne ekonomske in finančne sankcije proti Rusiji. Med pomembnejšimi je bilo onemogočanje dostopa Rusije do mednarodnega sistema trgovanja SWIFT in zamrznitev približno 300 milijard ameriških dolarjev premoženja ruske centralne banke. V letu 2024 potekajo v ZDA in EU intenzivne razprave o morebitnem trajnem zasegu zamrznjenega premoženja. Aprila 2024 je ameriški kongres sprejel odločitev, ki predsedniku ZDA omogoča izvedbo tega zasega. Profesor Mulder z Univerze Cornell in ameriški senator Paul izražata zaskrbljenost, da bi taki ukrepi lahko škodovali globalnemu zaupanju v vodilno vlogo ZDA v svetovni ekonomiji in v dolar kot svetovno rezervno valuto. Opozarjata, da bi lahko take poteze pospešile globalni proces dedolarizacije, ki bi dolgoročno negativno vplival na finančno in ekonomsko moč ZDA. Njuna skrb izhaja iz bojazni, da bi se države globalnega juga lahko odvrnile od uporabe dolarja, če bi prepoznale, da lahko ZDA arbitrarno upravljajo mednarodne sredstva (Paul, 2024).

Vse več voditeljev držav globalnega juga je prepoznalo uporabo ameriškega dolarja kot orodja za širjenje zahodne hegemonije. Zaradi groženj z ekonomskimi in finančnimi sankcijami so spoznali, da bi se lahko znašli v podobni situaciji kot Rusija. To je privedlo do upada zaupanja v dolar. Okrepila se je percepcija o nujnosti ekonomske in finančne neodvisnosti od dolarja. Kot odziv na te razmere so se številne države začele zgledovati po politikah Rusije, Kitajske in Irana, ki so že začele trgovati med seboj v svojih nacionalnih valutah, s čimer so se izognile uporabi dolarja. Ta proces, poimenovan kot dedolarizacija, se je v letu 2024 zaradi tega še okrepil znotraj skupine BRICS+ in držav, ki so zaprosile za članstvo v tej organizaciji. (Africa reloaded, 2024.)

Izjemno visok dolg ZDA, ki v aprilu 2024 znaša več kot 35 trilijonov ameriških dolarjev ali 123 % BDP, dodatno spodbuja proces dedolarizacije. Izjava Powlla, direktorja ameriške centralne banke, ki je dolg ZDA označil kot »nevzdržen«, dodatno krepi zaskrbljenost glede dolgoročne stabilnosti dolarja kot svetovne rezervne valute. Napovedani proračunski primanjkljaj ZDA, ki naj bi v letih 2024 in 2025 povzročil povečanje dolga za skoraj tri trilijone dolarjev, nakazuje nadaljnjo negotovost. Takšna finančna politika lahko postavi vprašanja o sposobnosti ZDA za obvladovanje svojih dolgov brez tiskanja več denarja, kar bi lahko vodilo v inflacijo ali celo hiperinflacijo. Ta trend ne le da zmanjšuje globalno dominacijo dolarja, temveč tudi potencialno zmanjšuje ekonomski vpliv ZDA na svetovnem prizorišču (Paul, 2024).

Kitajska, drugi največji imetnik ameriških obveznic s 782 milijardami dolarjev vrednosti, izvaja strategijo zmanjšanja svoje izpostavljenosti ameriškemu dolgu. V zadnjih letih je jasno nakazala trend prodaje ameriških obveznic in nakupa zlata. S tem izvaja strategijo oddaljevanja od odvisnosti, ki jo prinaša lastništvo dolga ZDA. Podobno tudi preostale države BRICS+ prodajajo ameriške obveznice in hkrati krepijo rezerve v zlatu. Centralne banke intenzivno kupujejo zlato, kar kaže na prizadevanja za diverzifikacijo rezerv in iskanje stabilnejših naložb (Pringle, 2024).

Izjava Dimona, predsednika uprave JP Morgan, v začetku leta 2024, da se »Washington zaradi rekordnega dolga ZDA spoprijema z uporom svetovnih trgov: to je prepad, proti kateremu se peljemo s hitrostjo sto kilometrov na uro«, osvetljuje realnost (Pringle, 2024). Hitro naraščanje ameriškega dolga, ki po podatkih iz leta 2024 naraste za trilijon ameriških dolarjev vsakih sto dni, pomeni resno finančno breme za ZDA, zlasti v luči prihajajočega zapadlega dolga v višini deset trilijonov dolarjev. To povečuje pritisk na ameriško vlado, saj je potreba po refinanciranju tega dolga vedno bolj očitna in nujna. (De Rugy, 2024.) Powell, predsednik ameriške centralne banke, je februarja 2024 poudaril resno skrb glede finančne odpornosti ZDA. Opozoril je na nevzdržno finančno situacijo ZDA, saj se javni dolg povečuje hitreje kot raste nacionalna ekonomija. To razmerje pomeni, da dolg raste v absolutnih številkah in kot delež BDP, kar ustvarja globalno negotovost glede sposobnosti ZDA za upravljanje svojih dolgoročnih finančnih obveznosti (Powell, 2024).

Analiza, objavljena v Bloombergu aprila 2024, ki temelji na milijonu simulacij vzdržljivosti ameriškega dolga, kaže, da kar 88 % simulacij napoveduje finančno krizo zaradi nevzdržnega ameriškega dolga (Anstey, 2024). Ob upoštevanju teh napovedi se pričakuje, da bodo države BRICS+ še bolj aktivne pri zmanjševanju svoje izpostavljenosti ameriškemu dolgu. Krepitev prodaje ameriškega dolga in diverzifikacija v zlato s strani Kitajske in drugih držav BRICS+ lahko povzroči večje geopolitične napetosti med ZDA in Kitajsko. Ameriška percepcija te poteze dojema kot ogrožanje svoje finančne dominacije, medtem ko Kitajska in druge države BRICS+ dojemajo to kot nujno potrebno samozaščito (Anstey, 2024).

V začetku leta 2024 so nove članice BRICS+ (Združeni arabski emirati, Iran in Egipt) začele izvajati politiko trgovanja v nacionalnih valutah. Savdska Arabija je sporočila, da v trgovanju z nafto s Kitajsko uporablja juan, podobno pa Iran trguje z državami BRICS+ v lokalnih valutah. Zimbabve, ki je pred pridružitvijo BRICS+ začel proces dedolarizacije, je zaprosil za posojila pri NRB v lokalni valuti

in začel kopičiti zlato za vezavo svoje valute na zlato. Nigerija, ki prav tako želi pristopiti k BRICS+, je že napovedala prodajo nafte v nacionalni valuti, nigerijski nairi, namesto v dolarjih.

Schiff v svoji analizi obravnava posledice dedolarizacije za ZDA, pri čemer napoveduje zgodovinski padec vrednosti dolarja in sočasno krepitev zlata. Opozarja na visoko verjetnost globalnih ekonomskih in finančnih premikov, ki bodo nastali kot posledica širitve skupine BRICS+ in prehoda od trgovine, ki temelji na dolarju. Ta premik bo po njegovem mnenju preoblikoval globalno ekonomijo (Schiff, 2023).

4.4 Geopolitična dinamika znotraj BRICS+ in ranljivosti

Dinamika znotraj BRICS+ je kompleksna zaradi različnosti političnih sistemov, gospodarskih interesov in zunanje politike njenih članic. Ta raznovrstnost lahko pomeni izziv pri oblikovanju enotnih stališč do ključnih mednarodnih vprašanj. Članice BRICS+ nimajo vedno enotnega odnosa do zahodnih držav. Zlasti Indija si prizadeva za vzdrževanje močnih gospodarskih in diplomatskih vezi z Zahodom. Prav tako še ni jasno, kako bodo pomembne odločitve v prihodnosti sprejemali v Savdski Arabiji (Fofack, 2023).

Pomembno je poudariti občasno napet, celo sovražen odnos med Indijo in Kitajsko, kar dodatno zapleta dinamiko znotraj BRICS+. Primer tega je nedavni spor glede vpliva na Maldivih. Do leta 2024 je bila indijska vojska prisotna na Maldivih, vendar so Indijci, tako vojaški kot civilni del, zaradi kitajskega pritiska morali zapustiti otoke. Maldivi so nato sklenili obrambni sporazum s Kitajsko, kar kaže na njihov premik od Indije h Kitajski. Ta dogodek ne le da poudarja regionalne napetosti med dvema članicama BRICS+, temveč tudi kaže na morebitne težave pri usklajevanju skupnih politik zaradi dvostranskih sporov med članicami (Firstpost, 2024).

Ključni izzivi, s katerimi se spoprijema BRICS+, obsegajo kompleksnost dosega soglasja med članicami, ki se povečuje z vključevanjem novih držav. Poleg tega se morajo države članice spoprijeti z vprašanji, povezanimi s skladnostjo s humanitarnim pravom in človekovimi pravicami, zlasti kadar gre za obravnavo lastnih kršitev mednarodnega humanitarnega prava, demokracije in temeljnih svoboščin. Te razlike in ranljivosti lahko pomenijo oviro za učinkovitejše skupno delovanje BRICS+ na mednarodni ravni. Proces dogovarjanja o skupnih politikah postaja bolj zahteven, kar nasprotnikom BRICS+ daje priložnost, da izkoristijo te

notranje razlike in ranljivosti za doseg svojih strateških ciljev (Chicago council of global affairs, 2023).

5 Razprava

Prehod iz unipolarne v multipolarno svetovno ureditev je zaznamovan z vodilno vlogo Rusije in Kitajske, ki ju pri tem podpirajo številne države globalnega juga. Te države ob upoštevanju realizacije vključitve novih članic v BRICS+ v drugi polovici leta 2024 predstavljajo večino svetovnega prebivalstva. Cilj tega prehoda je vzpostaviti ravnotežje moči, ki upošteva nacionalne interese vseh ključnih svetovnih sil in preprečuje enostransko vsiljevanje pravil na podlagi hegemonije ter univerzalizma.

Po koncu hladne vojne so ZDA uresničevale nacionalne interese z vsemi inštrumenti moči države. Namera Nata glede širitve v Ukrajino in Gruzijo je povečala napetosti z Rusijo, ki je to razumela kot eksistencialno grožnjo. Po mnenju Diesna je vojna v Ukrajini pospešila aktivnosti in politike, ki vodijo v multipolarno svetovno ureditev. Po ruski agresiji februarja 2022 so se že marca istega leta v Istanbulu začrtali pogoji za mirovni sporazum. Iz perspektive Nata je bil namen nadaljnje eskalacije vojne v Ukrajini po mnenju Diesna oslabiti Rusijo kot strateškega nasprotnika in poslati odločno sporočilo Kitajski kot strateškemu tekmecu. Zavarovanje svetovnega reda liberalne hegemonije bi bilo zagotovljeno. Po drugi strani Diesen meni, da bi ruska zmaga v Ukrajini prinesla novo ravnotežje v mednarodnih odnosih, saj bi to pomenilo premik moči in vpliva, kar bi vodilo k multipolarnemu svetovnemu redu (Diesen, 2024).

Vojna v Ukrajini s tega vidika predstavlja konflikt med dvema tekmovalnima svetovnima redoma: liberalno hegemonijo oziroma unipolarnim redom in multipolarnim redom. Na tej podlagi lahko razumemo, zakaj sta Nato in Rusija tako veliko vložila v ukrajinsko vojno, celo do točke tveganja začetka tretje svetovne vojne ali jedrskega spopada. Živimo torej v obdobju nestabilnosti in nereda, ki je značilno za čas prehoda med starim in novim svetovnim redom, ko se stari sistem sesuva, novi pa še ni v celoti vzpostavljen. Medtem ko so ZDA in njihovi zavezniki uvedli obsežne sankcije proti Rusiji, večina sveta ni sledila temu pristopu. Sočasno je ekonomski vzpon Kitajske začel izzivati globalno prevlado ZDA. Države globalnega juga so okrepile svoja prizadevanja za multipolarnost tako v ekonomskih kot političnih strukturah. BRICS+ je za izvajanje te strategije zelo priročen.

Notranje razlike in ranljivosti znotraj BRICS+ lahko predstavljajo ovire za njeno učinkovito delovanje na mednarodni ravni. Ko se skupina širi, postaja usklajevanje skupnih politik še zahtevnejše. Politični odnosi med državami BRICS+ so zapleteni in krhki, kar vpliva na njihovo stabilnost in kohezijo. Te notranje dinamike lahko nasprotniki BRICS+ izkoristijo kot priložnost za doseganje lastnih ciljev in strategij. V prihodnjih letih bo ravnotežje med izzivi in priložnostmi ključno za določanje vloge in vpliva BRICS+ v globalnem političnem in gospodarskem okolju. Uspeh skupine bo predvsem odvisen od sposobnosti držav članic, da vzpostavijo pragmatično sodelovanje in skupno vizijo. Notranja kohezija, enotnost in zaupanje bodo ključni za doseganje teh ciljev.

Prihodnost BRICS+ bo močno odvisna od učinkovitosti izvedbe načrtovanih aktivnosti v drugi polovici leta 2024. Uvedba nove skupne valute BRICS+ (vezane na zlato) bi pomenila drzen korak k povečanju neodvisnosti. Dodatno bi zmanjšala zaupanje v dolar in njegovo prevlado v mednarodni trgovini ter pospešila proces dedolarizacije. Trenutno živimo v prelomnem in občutljivem obdobju mednarodnih odnosov, v katerem bodo imele strateške odločitve pomembnih globalnih igralcev izjemen vpliv na oblikovanje svetovne ureditve v prihodnosti.

6 Sklep

Prispevek razkriva ključne trende in dinamike, ki oblikujejo trenutno in prihodnjo vlogo BRICS+ v svetovni geopolitiki. Poudarja, kako širitev in rast te skupine izpodbijata trenutni globalni red, in aktivno spodbuja vzpostavitev multipolarnega reda, ki bo bolje odražal raznovrstnost in dinamičnost sodobnih mednarodnih odnosov. BRICS+ se ne predstavlja le kot ekonomska sila, temveč vse bolj kot politični in varnostni igralec, ki si prizadeva za preoblikovanje mednarodnih odnosov na (po njihovem mnenju) bolj pravičen in uravnotežen način. Z razvojem lastnih finančnih institucij (NRB) in pobudami za pospešitev procesa dedolarizacije kaže močan interes po zmanjšanju odvisnosti od zahodnega vodenega liberalnega globalnega finančnega sistema.

Notranje razlike in politična dinamika med članicami BRICS+ ostajajo izziv, ki bi lahko vplival na kohezijo in skupno strategijo skupine. Skupina BRICS+ stoji na razpotju med trenutnim unipolarnim in prihodnjim multipolarnim svetovnim redom, v katerem bo njena uspešnost odvisna od zmožnosti premagovanja notranjih razlik in učinkovitega odzivanja na globalne izzive. Odločitve, sprejete

na prihajajočih vrhovih in srečanjih, bodo močno vplivale na globalne politične in ekonomske razmere, s tem pa tudi na prihodnost mednarodne skupnosti.

7 Literatura in viri

1. Africa reloaded, 2024. *Egypt Officially Ditches The US Dollar After Joining Brics*. [Online]. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=F2b5GCMxP3g>. [19. 2. 2024].
2. Anstey, C., 2024. *A Million Simulations Shows US Debt Danger*. [Online]. Dostopno na: <https://www.bloomberg.com/news/newsletters/2024-04-02/a-million-simulations-shows-us-debt-danger>. [2. 4. 2024].
3. Asif, J., 2023. *BRICS+: Experts Explain What the Strategic Entry of Six New Nations Means for Bloc*. [Online]. Dostopno na: <https://www.transcend.org/tms/2023/09/brics-experts-explain-what-the-strategic-entry-of-six-new-nations-means-for-bloc/>. [25. 9. 2023].
4. Batista, P., 2022. *The BRICS and the Financing Mechanisms They Created*. Kindle edition.
5. Caballero J., 2024. *The Competitiveness Strengths of the Expanded BRICS*. [Online]. Dostopno na: <https://www.henleyglobal.com/publications/brics-wealth-report/competitiveness-strengths-expanded-brics>. [7. 1. 2024].
6. Chicago council of global affairs, 2023. *BRICS Expansion Explained: New Members, New Challenges*. [Online]. Dostopno na: <https://globalaffairs.org/commentary-and-analysis/podcasts/brics-expansion-explained-new-members-new-challenges>. [28. 9. 2024].
7. De Rugy, E., 2024. *\$10 Trillion in U.S. Government Bonds for Sale in 2024*. [Online]. Dostopno na: <https://www.nationalreview.com/corner/10-trillion-in-u-s-government-bonds-for-sale-in-2024/>. [6. 2. 2024].
8. Diesen, G., 2024. *The Ukraine War & the Eurasian World Order*. Kindle edition.
9. Fastepo, 2024. *BRICS expansion: BRICS rejects World Bank and IMF*. [Online]. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=7n0RgujTspE&t=138s>. [27. 2. 2024].
10. Fastepo, 2024. *BRICS summit 2024: BRICS Currency or Local Currency*. [Online]. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=uJLo3xHjWAE>. [18. 2. 2024].
11. Firstpost, 2024. *The Maldives Signs Defence Agreement with China | Vantage with Palki Sharma*. [Online]. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=1lihcpqgWeU>. [5. 3. 2024].

12. Fofack, H., 2023. *Piece by piece, the BRICS really are building a multipolar world*. [Online]. Dostopno na: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/piece-by-piece-the-brics-really-are-building-a-multipolar-world/>. [23. 8. 2023].
13. Fox, M., 2024. *The U. S. national debt is rising by \$1 trillion about every 100 days*. [Online]. Dostopno na: <https://www.cnbc.com/2024/03/01/the-us-national-debt-is-rising-by-1-trillion-about-every-100-days.html>. [1. 3. 2024].
14. Global development policy center, 2021. *The BRICS and the Financing Mechanisms They Created: Progress and Shortcomings*. [Online]. Dostopno na: <https://www.bu.edu/gdp/2021/10/26/the-brics-and-the-financing-mechanisms-they-created-progress-and-shortcomings/>. [26. 10. 2021].
15. Global perspectives, 2023. *The BRICS Summit 2023: Seeking an Alternate World Order?* [Online]. Dostopno na: <https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/brics-summit-2023-seeking-alternate-world-order>. [31. 8. 2023].
16. IMF, 2024. *Real GDP growth*. [Online]. Dostopno na: https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOORLD. [22. 4. 2024].
17. Kanapi, H., 2023. *\$17,400,000,000 in US Treasuries Dumped by BRICS Nations China, Brazil and Saudi Arabia in One Month*. [Online]. Dostopno na: <https://dailyhodl.com/2023/10/06/17400000000-in-us-treasuries-dumped-by-brics-nations-china-brazil-and-saudi-arabia-in-one-month/>. [6. 10. 2023].
18. Lu, M., 2023. *Visualizing the BRICS Expansion in 4 Charts*. [Online]. Dostopno na: <https://www.visualcapitalist.com/visualizing-the-brics-expansion-in-4-charts/>. [24. 8. 2023].
19. Mearsheimer, J., 2019. Bound to Fail: The Rise and Fall of the Liberal International Order. *International Security*.. 43, No. 4 (Spring 2019), pp. 7–50. [Online]. Dostopno na: doi.org/10.1162/ISEC_a_00342. [18. 2. 2024].
20. Nizhnikau, R., 2024. *Russia, BRICS, and the Multi-Polar Future*. [Online]. Dostopno na: <https://www.henleyglobal.com/publications/brics-wealth-report/russia-brics-and-future-global-order>. [30.1. 2024].
21. Paul, R., 2024. *Seizing russiona assets: a feel good bill that will absolutely boomerang*. [Online]. Dostopno na: <https://responsiblestatecraft.org/russian-frozen-assets-ukraine/>. [15. 2. 2024].
22. Paul, R., 2024. *That's What This Really Is About': Rand Paul Excoriates Ukraine Aid Bill*. [Online]. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=pQjdcRO-cl0>. [19. 2. 2024].

23. Powell, J., 2024. *Full 2024 60 Minutes interview transcript*. [Online]. Dostopno na: <https://www.cbsnews.com/news/full-transcript-fed-chair-jerome-powell-60-minutes-interview-economy/>. [4. 2. 2024].
24. Pringle, E., 2024. *Fortune: Jamie Dimon Says Washington Faces a Global market 'Rebellion' Over Record U.S. Debt: 'It is a Cliff, We're Going 60 Mph Towards it'*. [Online]. Dostopno na: <https://www.learcapital.com/news-blog/dimonnationaldebtiscliff/>. [30. 1. 2024].
25. Schiff, P., 2023. *A Death Blow Is Coming for the Dollar and People Will Run to Gold*. [Online]. Dostopno na: <https://schiffgold.com/interviews/peter-schiff-a-death-blow-is-coming-for-the-dollar-and-people-will-run-to-gold/>. [19. 4. 2023].
26. Toft, P., 2005. *John J. Mearsheimer: an offensive realist between geopolitics and power*. *Int Relat Dev.* 8, 381–408 (2005). [Online]. Dostopno na: <https://doi.org/10.1057/palgrave.jird.1800065>. [18. 2. 2024].
27. Waltz, K., 1979. *Theory of International Politics*. Addison-Wesley series in political science. Univerza v Michiganu: McGraw-Hill. Digitalna izdaja, 2008.
28. Worldometer, 2024. *Current World Population*. [Online]. Dostopno na: <https://www.worldometers.info/world-population/>. [22. 4. 2024].